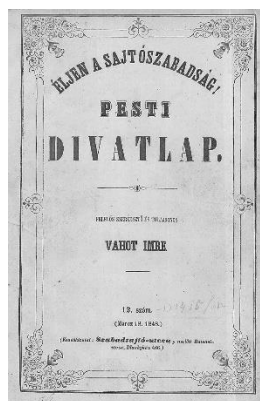

Petőfi-tér

Valamennyi magyar író közül Petőfi életrajza a leginkább ismert. A márciusi ifjak vezéréként és március 15-e egyik hőseként, majd az 1848–49-es szabadságharc mártírjaként a nemzeti legendárium egyik központi alakja lett; a múlt század ötvenes-hatvanas éveitől ő jelentette a magyarság számára a nagybetűs Költő fogalmát. Élete legalább annyira kultusz tárgya lett, mint a költészete.

1823. január 1-én született Kiskőrösön. Petőfi 1842 novemberében vándorszínész-társulathoz szegődött, így került Debrecenbe is. Egy füzetbe írta költeményeit, mintegy hetvenet–nyolcvanat, és 1844 februárjában gyalog vágott neki a pesti útnak, hogy műveinek kiadót találjon. Vörösmarty Mihály vette pártfogásába, az ő ajánlása nyomán vállalta a Nemzeti Kör a versek kiadását. Bajza és Vörösmarty közbenjárására a Regélő Pesti Divatlaphoz segédszerkesztőnek hívták Petőfit, mely idő alatt költői pályájának talán legtermékenyebb időszaka következett. Petőfi sikere *A helység kalapácsa* publikálásáig osztatlan volt.

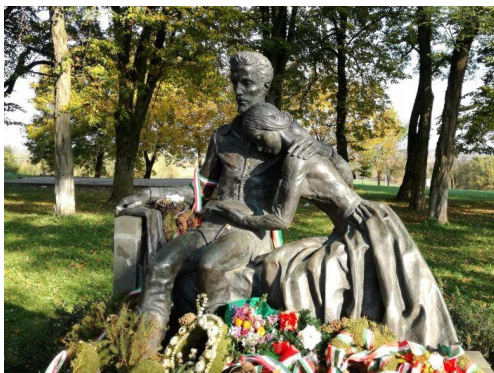

A költő 1845-ös éve az útkeresés, a kísérletezés időszaka volt. Jóllehet egyik legtökéletesebb népdalát, *Fa leszek, ha...*, és legszebb románcos életképét, *A négyökrös szekér*, írta ekkor. E korszakának legjellemzőbb és legszínvonalasabb költői teljesítménye az a hatvanhat, többnyire rövid, négy-nyolcsoros versből álló *Felhők* című ciklus, amely 1845 ősze és 1846 márciusa között keletkezett és önálló kötetként 1846 áprilisában jelent meg.

Vahot Imre 1846 márciusában megszervezte a Tízek Társaságát, a hozzá hasonló gondolkozású fiatal írók érdekszövetségét. Petőfi költészeti forradalma ebben az időszakban tárgult politikai forradalmisággá; a népelet jellegzetes helyzetei, alakjai és tájai felmutatása után most már a nép politikai felemelésének dalnoka kívánt lenni (*A nép*, 1846, *A XIX. század költői*, 1847, *A nép nevében*, 1847). Az 1846-os év más szempontból is fordulatot

hozott Petőfi életében. Erdélyi utazása során megismerkedett Szendrey Júliával. Nászútja idejéről számos remekműve maradt fenn: *Beszél a fákkal a bús őszi szél...*, *Szeptember végén*, *Elértem, amit ember érhet el...*

A Júlia-szerelmek történetének tréfás-büszke előadását olvashatjuk Petőfi *Úti leveleiben*, amelyek irodalmi szempontból is értékes kontextusát adják a Júlia-verseknek. A Júliához írt szerelmes versek – akár a *Szerelmek gyöngyei* ciklus darabjai – műfaji és hangulati szempontból nem egységesek: közöttük több népdal, helyzetdal és retorizált monológ is található. Felerősödik a korai verseket jellemző érzelmes hang, amiért sok értelmező Petőfi Júlia iránt érzett szerelmét, majd házasságukat visszahúzó erőnek látja.

1848. március 15 a pesti forradalom és Petőfi napja. A 12 pont mellett a *Nemzeti dal* a népakarat legfontosabb kifejezője. A költő forradalom-jövendölése megvalósulni látszott, s ő a megálmodott szerepnek megfelelően egy népmozgalom élére került. Március 15-én reggel, amikor a bécsi forradalom hírért vették, Petőfi kezdeményezésére gyűltek össze az ifjak a Pilvaxban. A nevezetes nap eseményeit prózában is, versben is megörökítette.

Versválogatás

1. FÖLTÁMADOTT A TENGER

<https://youtu.be/J5Gkj2klp64>

Föltámadott a tenger,
A népek tengere;
Ijesztve eget-földet,
Szilaj hullámokat vet
Rémítő ereje.

Látjátok ezt a táncot?

Halljátok e zenét?

Akik még nem tudtátok,
Most megtanulhatjátok,
Hogyan mulat a nép.

Reng és üvölt a tenger,
Hánykódnak a hajók,
Súlyednek a pokolra,
Az árboc és vitorla

Megtörve, tépve lóg.

Tombold ki, te özönvíz,
Tombold ki magadat,
Mutasd mélységes medred,
S dobáld a fellegekre
Bőszült tajtékodat;

Jegyezd vele az égre

Örök tanúságúl:

Habár fölül a gálya,

S alúl a víznek árja,

Azért a víz az úr!

Pest, 1848. március 27 - 30.

2. *MINEK NEVEZZELEK?*

<https://youtu.be/VVnUYLkjYL0>

Minek nevezzelek,
Ha a merengés alkonyában
Szép szemeidnek esti-csillagát
Bámulva nézik szemeim,
Mikéntha most látnák először...

E csillagot,

Amelynek mindenik sugára

A szerelemnek egy patakja,

Mely lelke tengerébe foly -

Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,

Ha rám röpítéd

Tekinteted,

Ezt a szelíd galambot,

Amelynek minden tolla
A békeség egy olajága,
S amelynek érintése oly jó!
Mert lágyabb a selyemnél
S a bölcső vánkosánál -
Minek nevezzetek?

Minek nevezzetek,
Ha megzendülnek hangjaid,
E hangok, melyeket ha hallanának,
A száraz téli fák,
Zöld lombokat bocsátanának
Azt gondolván,
Hogy itt már a tavasz,
Az ő régen várt megváltójok,
Mert énekel a csalogány -
Minek nevezzetek?

Minek nevezzetek,
Ha ajkaimhoz ér
Ajkadnak lángoló rubintköve,
S a csók tüzében összeolvad lelkünk,
Mint hajnaltól a nappal és az éj,
S eltűn előlem a világ,
Eltűn előlem az idő,
S minden rejtélyes üdvességeit
Árasztja rám az örökkévalóság -
Minek nevezzetek?

Minek nevezzetek?
Boldogságomnak édesanyja,
Egy égberontott képzelet

Tündérleánya,
Legvakmerőbb reményimet
Megszégyenítő ragyogó valóság,
Lelkemnek egyedüli
De egy világnál többet érő kincse,
Édes szép ifju hitvesem,
Minek nevezzetek?
Pest, 1848. január

3. A TISZA

<https://youtu.be/AeENPCAAUxg>

Nyári napnak alkonyúlatánál
Megállék a kanyargó Tiszánál
Ott, hol a kis Túr siet beléje,
Mint a gyermek anyja kebelére.

A folyó oly símán, oly szelíden
Ballagott le parttalan medrében,
Nem akarta, hogy a nap sugára
Megbotolják hajjai fodrába'.

Síma tükrén a piros sugárok
(Mint megannyi tündér) táncot jártak,
Szinte hallott lépteik csengése,
Mint parányi sarkantyúk pengése.

Ahol álltam, sárga főveny-szőnyeg
Volt terítve, s tartott a mezőnek,
Melyen a levágott sarju-rendek,
Mint a könyvben a sorok, heverték.

Túl a réten néma méltóságban
Magas erdő: benne már homály van,

De az alkony üszköt vet fejére,
S olyan, mintha égne s folya vére.

Másfelől, a Tisza tulsó partján,
Mogyoró- s rekettye-bokrok tarkán,
Köztök egy csak a nyilás, azon át
Látni távol kis falucska tornyát.

Boldog órák szép emlékeképen
Rózsafelhők usztak át az égen.
Legmesszebről rám merengve néztek
Ködön át a mármarosi bércek.

Semmi zaj. Az ünnepélyes csendbe
Egy madár csak néha füttyentett be,
Nagy távolban a malom zugása
Csak olyan volt, mint szunyog dongása.

Túlhan, vélem átellenben épen,
Pór menyecske jött. Korsó kezében.
Korsaját mig telemerítette,
Rám nézett át; aztán ment sietve.

Ottan némán, mozdulatlan álltam,
Mintha gyökeret vert volna lábam.
Lelkem édes, mély mámorba szédült
A természet örök szépségétül.

Oh természet, oh dicső természet!
Mely nyelv merne versenyezni véled?
Mily nagy vagy te! mentül inkább hallgatsz,
Annál többet, annál szebbet mondasz. -

Késő éjjel értem a tanyára

Fris gyümölcsből készült vacsorára.
Társaimmal hosszan beszélgettünk.
Lobogott a rőzseláng mellettünk.

Többek között szóltam én hozzájuk:
"Szegény Tisza, miért is bántjátok?
Annyi rosszat kiabáltok róla,
S ő a föld legjámborabb folyója."

Pár nap múlva fél szendergésemből
Félrevert harang zugása vert föl.
Jön az árvíz! jön az árvíz! hangzék,
S tengert láttam, ahogy kitekinték.

Mint az örült, ki letépte láncát,
Vágtatott a Tisza a rónán át,
Zúgva, bögve törte át a gátot,
El akarta nyelni a világot!

Pest, 1847. február

4. A XIX. SZÁZAD KÖLTŐI

<https://youtu.be/jFZL67NFhj4>

Ne fogjon senki könnyelműen
A húrok pengetésihez!
Nagy munkát vállal az magára,
Ki most kezébe lantot vesz.
Ha nem tudsz mást, mint eldalolni
Saját fájdalomad s örömed:
Nincs rád szüksége a világnak,
S azért a szent fát félretedd.

Pusztában bujdosunk, mint hajdan
Népével Mózes bujdosott,

S követte, melyet isten küldé
Vezérül, a lángoszlopot.
Ujabb időkben isten ilyen
Lángoszlopoknak rendelé
A költőket, hogy ők vezessék
A népet Kánaán felé.

Előre hát mind, aki költő,
A néppel tűzön-vízen át!
Átok reá, ki elhajtja
Kezéből a nép zászlaját.
Átok reá, ki gyávaságból
Vagy lomhaságból elmarad,
Hogy, míg a nép küzd, fárad, izzad,
Pihenjen ő árnyék alatt!

Vannak hamis próféták, akik
Azt hirdetik nagy gonoszan,
Hogy már megállhatunk, mert itten
Az ígéretnek földje van.
Hazugság, szemtelen hazugság,
Mit milliók cáfolnak meg,
Kik nap hevében, éhen-szomjan,
Kétségbeesve tengenek.

Ha majd a bőség kosarából
Mindenki egyaránt vehet,
Ha majd a jognak asztalánál
Mind egyaránt foglal helyet,
Ha majd a szellem napvilága
Ragyog minden ház ablakán:
Akkor mondhatjuk, hogy megálljunk,

Mert itt van már a Kánaán!

És addig? addig nincs megnyugvás,

Addig folyvást küszködni kell. -

Talán az élet, munkáinkért,

Nem fog fizetni semmivel,

De a halál majd szemeinket

Szelíd, lágy csókkal zárja be,

S virágkötéssel, selyempárnán

Bocsát le a föld mélyibe.

Pest, 1847. január